

Agenda filantropie 2010

“Beter goed doen”

Inleiding

De filantropie-sector in ons land wordt gevormd door vele organisaties die zich primair inzetten voor het algemeen belang. Daartoe beheren of werven zij vrij geschonken particulier geld, tijd of andere middelen. Deze organisaties hebben de behoefte om zich aan te passen aan hun veranderende maatschappelijke rol en de eisen van de toekomst. Op het jaarlijkse Civil Society Congres, het sectorbrede netwerkevenement voor bestuurders uit de filantropie, willen zij een agenda presenteren voor versterking en vernieuwing.

Onderscheidend vermogen

De filantropie-sector vervult een belangrijke rol binnen de democratische driehoek van staat, markt en burgersamenleving. De sector kan veel bereiken door met overheid en bedrijfsleven samenwerkingsvormen aan te gaan om de gewenste maatschappelijke verbeteringen snel en effectief tot stand brengen. Traditioneel functioneert de sector echter sterk vanuit eigen kracht. Een kracht die voortkomt uit maatschappelijke betrokkenheid, de beschikbaarheid van vrij geschonken middelen en een grote diversiteit aan initiatieven en mogelijkheden.

De filantropie-sector dient alert en actief te reageren daar waar de maatschappelijke ontwikkeling uitdagingen stelt. De sector wil ondernemende antwoorden geven die zonder politieke druk of commercieel belang het algemeen nut dienen. Het vermogen van de sector ligt in haar kennis plus het beschikbaar hebben of werven van de noodzakelijke (financiële) middelen, in te zetten voor een duurzame, veilige en eerlijke samenleving, waarin de kwaliteit van het leven is gewaarborgd.

De Agendacommissie

De Agendacommissie, uitgenodigd door de programmamanager en dagvoorzitter van het Civil Society Congres 2009 en Stichting Civil Society, heeft als voorbereiding op een brede discussie dit startdocument opgesteld. Hieronder benoemt de commissie een aantal unieke sterke punten van de sector.

Vrij geld zorgt voor kwaliteit en vernieuwing

De filantropie-sector maakt geld vrij uit de economie - de sfeer van productie en consumptie, waardevermeerdering en geheven belastingen - voor het algemeen nut, hetzij door schenking of via nalatenschappen. Vrij geld maakt onderzoek, cultuur en vernieuwing mogelijk. De vernieuwende kracht die van dit vrije geld uitgaat is van wezenlijk belang. Dit geld maakt het mogelijk te investeren in de kwaliteit van de samenleving en solidair te zijn met het kansarme deel van de (wereld)bevolking. Geld dat niet wordt aangewend tot bevrediging van eigen behoefte, maar wordt vrijgemaakt voor de samenleving als geheel, leidt tot groter welzijn van iedereen.

Vrije besteding zorgt voor flexibiliteit

De filantropie-sector bestaat in essentie uit georganiseerde burgerinitiatieven. De organisaties binnen de sector zijn vrijer dan bedrijven en overheid in de besteding van hun tijd en geld. Ze

kunnen flexibeler zijn, lef tonen. Ze zijn niet gebonden aan commerciële of politieke belangen. Ze kunnen een voortrekkersrol vervullen in de aanpak van belangrijke onderwerpen. Ze kunnen in wisselende coalities samenwerken met elkaar, bedrijven en overheid, op eigen initiatief of daartoe uitgenodigd.

Diversiteit en keuzevrijheid zorgt voor kracht

De sector als geheel kan geen eenduidig antwoord geven op de vraag waar het geld het hardst nodig is. Maar de vele maatschappelijke initiatieven doen allemaal een beroep op de sector en deze weer op de gunsten van het publiek of op het vermogen dat zij beheert. De gever of oprichter van een vermogensfonds beslist uiteindelijk zelf of hij geeft en waar het geld naartoe gaat. Deze vrije keuze leidt tot een democratische verdeling van geld en vertrouwen. De sector biedt volop mogelijkheden om 'goed burgerschap' daadwerkelijk invulling te geven. Deze dynamiek geeft de sector een grote kracht.

Maatschappelijke rol geeft verantwoordelijkheid

De filantropie-sector kenmerkt zich door een ruime ervaring in het mobiliseren van maatschappelijke steun, in de vorm van vermogen, donateurs, vrijwilligers en werknemers. Dat levert maatschappelijk kapitaal op voor het publieke goed en geeft de verplichting rekening en verantwoording af te leggen. De mate van steun en erkenning van hun stakeholders, waaronder private geldgevers, overheid, gesteunde initiatieven en projecten bepaalt het bestaansrecht van organisaties in de sector en de legitimiteit van ontvangen privileges.

Vijf opdrachten

De Agendacommissie formuleert vijf opdrachten voor de bestuurders, medewerkers, organisaties en koepels in de filantropie-sector. Iedereen die werkzaam is in de sector kan zich voortdurend afvragen of er verbetering mogelijk is. De genoemde kwaliteiten kunnen continu en duurzaam worden verbeterd.

1. Wees helder en inspirerend!

- Maak nut en noodzaak van je doel tot brandpunt van al je activiteiten.
- Werk vanuit een open communicatieve houding, maak je organisatie transparant en leg verantwoording af aan alle stakeholders en vraag actief hun reactie. Filantropische organisaties interveniëren in de samenleving: dat schept verplichtingen.
- Laat zien wat de concrete bijdrage is aan je primaire doel. Betrek hierbij ook de mensen aan wie je hulp biedt. Zijn zij wel tevreden?

2. Toon lef en neem risico!

- Maak bewust gebruik van je onafhankelijke positie in de samenleving. Wees creatief in de besteding van middelen. Durf het over een andere boeg te gooien. Zoek naar kansen, zeker in de financiële crisis, daar waar overheid en markt die laten liggen. Tóón dit onderscheid ook.
- De continuïteit van de eigen instelling mag nooit leidend zijn. Vernieuw je organisatie of maak duidelijk wanneer je doel is bereikt en stop.

- Blijf kritisch op je eigen organisatie. Het is onvermijdelijk in een web van gevestigde belangen te raken. Voor de vitaliteit van de sector, juichen bestaande organisaties het ontstaan van nieuwe toe en steunen die indien mogelijk en zinvol.

3. **Geef zelf het goede voorbeeld!**

- Wees geloofwaardig en “leef” je eigen boodschap.
- Toon ethisch leiderschap. De sector wil authentieke bestuurders. Bestuurders zijn zichtbaar, bereikbaar, communiceren open, tonen moed en nemen verantwoordelijkheid.
- Neem je maatschappelijke verantwoordelijkheid en kies voor duurzame oplossingen.
- Zorg dat je beslissingen ten dienste staan van je primaire doel en dat je elk besluit kunt uitleggen op de voorpagina van de krant.
- Selecteer alleen mensen met persoonlijke betrokkenheid voor je doel.
- Ga binnen en buiten je organisatie op alle niveaus uit van de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Lig de verantwoordelijkheid in vreemde handen, dan verliezen mensen hun betrokkenheid.
- Deel kennis, want “delen is vermenigvuldigen”. Meld niet alleen successen, maar ook mislukkingen.

4. **Onderzoek, ontwikkel meet- en regelsystemen en leer!**

- Werk aan lerende systemen. Onderzoek voortdurend, stel nieuwe vragen. Maak je toegevoegde maatschappelijke meerwaarde zichtbaar. Wat kan beter?
- Focus op je kerndoelen en je primaire proces: maak dit leidend voor alle beslissingen. Ook dit leidt tot een lerende organisatie.
- Investeer in structureel onderzoek - internationaal, op sectorniveau - naar de plaats van de sector in de samenleving, naar de grootste maatschappelijke waarde. Centrale dataverzameling en communicatie hierover zijn van groot belang voor optimale slagkracht, draagvlakverbreding en bereikbaarheid.
- Onderzoek mogelijkheden tot kennisdeling. Peil de waardering en het vertrouwen van publiek, donateurs en partners.

5. **Samenwerken moet, tenzij....!**

- Verbeter je resultaten door onderzoek, kennisdeling en samenwerking in de sector. Denk in termen van kerncompetenties en durf al het andere werk uit te besteden. Werk samen als je primaire doel hierbij gediend is en een grotere kans op succes ontstaat. Werk samen of leg uit waarom niet.
- Investeer in samenwerking op sectorniveau. Werk samen aan het vertrouwen in de samenleving en bij het publiek. Wees een sterke, onafhankelijke en betrouwbare gesprekspartner van overheid en politiek. Zoek ook in de rest van de burgersamenleving en bij het bedrijfsleven naar kansen op synergie. Benoem maatschappelijke thema's en coördineer versnipperde inspanningen.
- Werk samen met maatschappelijke partners, bedrijven en overheid, gericht op resultaat. Treedt buiten de gebaande paden met verrassende, innovatieve samenwerkingsvormen. Wees open in je zoektocht, zorg dat je eigen hulpvraag duidelijk is. Samenwerken is meer dan geld vragen. Streef naar win-win relaties die leiden tot duurzame samenwerking. Trek als samenwerkingspartners elkaar naar een hoger niveau.

- Zoek de knooppunten in je netwerken, de thema's waarop samenwerking loont. Maak hierbij optimaal gebruik van de sociale netwerken op internet (Hyves, LinkedIn etc.).
-

Actie-agenda

De sector moet al haar kennis en kracht bundelen om in het komende jaar te werken aan projecten met name gericht op het faciliteren van jongeren om oplossingen te vinden voor de uitdagingen van de toekomst. Alle aanbevelingen van de agendacommissie zouden hierin kunnen worden gebruikt.

Elk van de volgende punten eist een eigenaar die ervoor zorgt dat tijd, middelen en mensen vanuit de sector worden toegewezen en passende financiering wordt gevonden.

1. Versterk de positie en de rol van het SBF, als niet aan directe deelbelangen gekoppelde vertegenwoordiger van de sector. Breng zware portefeuilles en het overleg met de overheid hier onder. Zorg voor een evenwichtig samengesteld bestuur van ervaren bestuurders met een breed mandaat, die open staan voor vernieuwing van de sector als geheel. Benoem een woordvoerder die het communicatiebeleid op sectorniveau vorm geeft en uitvoert.
2. Werk aan centrale dataverzameling, zowel feitelijke gegevens als informatie over het functioneren van de sector leidt tot kennis die beheerd moet worden en toegankelijk gemaakt.
3. Ontwikkel centraal het gewenste einddoel binnen de sector waar het gaat om fiscale behandeling, keurmerken, standaardisering, gedragscodes en richtlijnen voor goed bestuur. De sector doet er goed aan zelf de volgende stappen in dit proces te ontwerpen en te zetten.
4. Start een werkgroep die de geleidelijke introductie van de GRI¹ richtlijnen voor de jaarverslaggeving begeleidt in navolging van de "INGO² Accountability Charter" en daarnaast alles doet om de legitimiteit, 'accountability en transparancy' te bevorderen.
5. Creëer een digitaal en fysiek platform voor maatschappelijk initiatief. Een "Marktplaats" voor mensen met idealen waar gevers en initiatiefnemers elkaar ontmoeten. Doel: meer en betere projecten mogelijk maken op basis van een maximale maatschappelijke betrokkenheid.
6. Benoem sectorvertegenwoordigers die aansluiten bij het werk van het internationale "Open Forum for CSO Development Effectiveness" (CIVICUS³), met als doel de sector te helpen waarde te scheppen voor de samenleving en deze zichtbaar te maken.
7. Start een groep die werk maakt van de bestudering van internationale ontwikkelingen, deze voor de sector volgt, in kaart brengt en bruikbaar maakt met het oog op verdere verbetering en samenwerking.
8. Werk samen met de overheid en het bedrijfsleven aan een vast budget voor fundamenteel onderzoek naar de rol en waarde van filantropie in de samenleving.

¹ *Global Reporting Initiative* (Amsterdam) Zie <http://www.globalreporting.org>

² *International Non-Governmental Organisations* zie <http://www.ingoaccountabilitycharter.org/>

³ *CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation* is an international alliance established in 1993 to nurture the foundation, growth and protection of citizen action throughout the world, especially in areas where participatory democracy and citizens' freedom of association are threatened. Zie <http://www.civicus.org/>

9. Werk aan een krachtige gezamenlijke onderhandelingspositie ten opzichte van toeleveranciers en professionals met het oog op centrale inkoop, kwaliteitsbewaking en zinvolle uitwisseling van taken. Doel: kerntaken beter uitvoeren, professioneler werken met inzet van specialisten.
10. Geef gecoördineerd ruimte aan stagiair(e)s op kansrijke plaatsen in de sector om te werken aan manieren om de kerntaken beter uit te voeren..
11. Zoek jong talent, geef nieuwe leiders alle kans en ruimte. Creëer rolmodellen, een nieuwe generatie bestuurders, donateurs, vrijwilligers etc.
12. Voer structureel campagne voor schenken en nalaten van vermogen voor het werk van de sector en laat zien door 'mission related investing' goed met het toevertrouwde geld om te gaan.

Solliciteer

Bent u bereid mee te helpen om deze Agenda te verbeteren, maar vooral te verwezenlijken? Voelt u zich "eigenaar" van een van de dossiers in deze Agenda? Mailt u ons dan:

agenda2010@civilsociety.nl

Nieuws over en reacties op dit initiatief worden voorlopig gepubliceerd op: www.civilsociety.nl ("Commissie Agenda Filantropie 2010").

De Agendacommissie,

Ted van den Bergh (voorzitter)

Cécile Cense

Suzette Wyers

Margot van Sluis-Barten

Pamala Wiepking

Michael Rutgers

Henk van Stokkom